

Dr. Burcu YÜKSEL

**ULUSLARARASI ELEKTRONİK
FON TRANSFERİNE
UYGULANACAK HUKUK**

onikilevha
KURUMSAL YATIRIM VE MENKUL DEĞERLER MENKUL DEĞERLER MENKUL DEĞERLER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
ŞEMA LİSTESİ.....	XIX
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ULUSLARARASI ELEKTRONİK FON TRANSFERİNİN TEKNİK VE HUKUKİ YAPISI

§1. TRANSFERİN TEKNİK YAPISI	9
I. TRANSFERİN TARAFLARI.....	10
A. Genel Açıklamalar.....	10
B. Transferin Temel Tarafları	11
C. Transfere Sonradan Dâhil Olan Taraflar.....	12
1. Aracı Bankalar.....	12
2. Fon Transfer Sistemleri.....	13
a. Birleşik Krallık, ABD, AB ve Japonya Örnekleri	14
b. Türkiye ve Elektronik Fon Transfer Sistemi.....	17

II. TRANSFERİN UNSURLARI VE İŞLEYİŞİ.....	19
A. Genel Açıklamalar.....	19
B. Transferin Unsurları.....	19
1. Para/Fon	19
2. Transfer	21
a. Alacak ve Borç Transferi	22
b. Onshore ve Offshore Transfer	23
3. Bankalararası Elektronik İletim	24
C. Transferin İşleyişi	26
1. Gönderici ile Bankası Arasındaki İşlemler.....	26
2. Bankalararası İşlemler.....	26
a. Takas.....	27
b. Mutabakat.....	27
aa. İki Taraflı ve Çok Taraflı Mutabakat.....	28
bb. Birebir/Toptan ve Net Mutabakat.....	35
3. Alıcı ile Bankası Arasındaki İşlemler	36
D. Türk Bankacılık Sisteminde Uluslararası Elektronik Fon Transferi	37
§2. TRANSFERİN HUKUKÎ YAPISI.....	37
I. TRANSFERİN ULUSLARARASI NİTELİĞİNİN TESPİTİ VE BUNA BAĞLANAN SONUÇLAR	38
A. Genel Açıklamalar.....	38
B. Karşılaştırmalı Hukuk	41
1. Tarafların Tâbiyetine ya da Bulunduğu Yere Dayalı Ölçüt	42
2. Para Birimi Ölçütü.....	44
3. Paranın Sınır Aşması Ölçütü	45
4. Değerlendirme	46
C. Uluslararasılık Ölçütünün Transferin Ulusal/Yerel Nitelikli Yurt İçi Halkaları Üzerindeki Etkisi	48
D. Türk Hukuku	50

II. TRANSFERİN HUKUKİ NİTELİĞİNİN TESPİTİ VE BUNA BAĞLANAN SONUÇLAR.....	52
A. Genel Açıklamalar.....	52
B. Karşılaştırmalı Hukuk	52
1. Birlik Yaklaşımına Göre Transferin Hukukî Niteliği	54
2. Bölünme Yaklaşımına Göre Transferin Hukukî Niteliği	56
3. Yaklaşım Farklılığının Sonuçları	57
C. Türk Hukuku.....	59
1. Birlik Yaklaşımı ve Havale Görüşü	60
2. Havale İşlemi İçerisinde Bölünme Görüşü	65
a. Gönderici ile Alıcı Arasındaki İlişki	67
aa. Ödemenin Kabulü	68
bb. Borcun Sona Ermesi	74
cc. Riske Katlanması Gereken Taraf	76
b. Müşteri (Gönderici/Alıcı) ile Bankası Arasındaki İlişki	78
aa. Tarafların Yükümlülükleri	83
bb. Transferin Geri Alınması	86
cc. Transferin İptali	87
dd. Bankanın Hukukî Sorumluluğu	88
aaa. Kendi Fiillerinden Doğan Sorumluluk	88
bbb. Diğer Bankaların Fiillerinden Doğan Sorumluluk	90
c. Bankalar Arasındaki İlişkiler	94
aa. Aracı Bankacılık İlişkisi	94
bb. Fon Transfer Sistemindeki İlişkiler	95
3. Yargıtay'ın Yaklaşımı	96
4. Değerlendirme	97

İKİNCİ BÖLÜM
ULUSLARARASI ELEKTRONİK FON
TRANSFERİNE UYGULANACAK
HUKUKUN TESPİTİ

§1. UYGULANACAK HUKUK SORUNU	99
I. YEKNESAK HUKUK KURALLARI İLE TESPİT	101
A. Genel Açıklamalar.....	101
B. Bölgesel Düzeyde.....	102
1. AB Düzenlemeleri	102
2. ABD Yeknesak Ticaret Kanunu (UCC) §4A	103
a. Genel Olarak UCC §4A	103
b. UCC §4A'nın Öngördüğü Kanunlar İhtilâfı Kuralı	104
aa. Bölünme Yaklaşımı Yönündeki Tercih.....	104
bb. Uygulanacak Hukuk.....	105
cc. Fon Transfer Sisteminde Seçilen Hukukun	
Transferin Bütününe Uygulanması.....	107
C. Uluslararası Düzeyde	110
1. UNCITRAL Model Kanun	110
a. Genel Olarak Model Kanun	110
b. Model Kanun'un Önerdiği Kanunlar İhtilâfı Kuralı	112
aa. Bölünme Yaklaşımı Yönündeki Tercih.....	114
bb. Hukuk Seçimi (Sübjektif Bağlama).....	115
cc. Hukuk Seçiminin Bulunmaması Hâlinde	
Uygulanacak Hukukun Tayini (Objektif	
Bağlama)	118
2. Milletlerarası Ticaret Odası (MTO/ICC) İlkeleri.....	120
3. Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı	
Girişimleri	120
II. ULUSAL HUKUKLARDA İHTİLÂFÇI METOT İLE	
TESPİT.....	122
A. Genel Açıklamalar.....	122
B. Vasıflandırma Sorunu ve Uygulanacak Hukukun	
Tespitine Etkisi	123

---

1. Transferin İşlem Bazında Bölünmesi	124
a. Müşteri (Gönderici/Alıcı) ile Bankası Arasındaki İşlemlere Uygulanacak Hukuk.....	127
aa. Hukuk Seçimi (Sübjektif Bağlama).....	127
aaa. Genel Esaslar	128
bbb. Transferin Ulusal/Yerel Nitelikli Yurt İçi Halkaları Bakımından Hukuk Seçimi İmkânının Tanınması Sorunu	132
ccc. Hukuk Seçimi İmkânının Bankacılık Uygulaması Açısından İşlerliği.....	134
bb. Hukuk Seçiminin Bulunmaması Hâlinde Uygulanacak Hukukun Tespiti (Objektif Bağlama)	135
aaa. Doktrin ve Uygulamada Genel Eğilim.....	135
bbb. Karakteristik Edim ve Tespiti.....	135
cc. Transferin Tüketici İşlemi Olmasının Uygulanacak Hukuk Üzerinde Etkisi	141
b. Bankalar Arasındaki İşlemlere Uygulanacak Hukuk.....	146
aa. Aracı Bankacılık İşlemleri	146
bb. Fon Transfer Sisteminde Gerçekleştirilen İşlemler.....	149
cc. Fon Transfer Sistemi veya Elektronik İletişim Sistemi Kurallarının Mevcut Aracı Bankacılık İlişkisine Etkisi	150
c. Gönderici ile Alıcı Arasındaki İşlemlere Uygulanacak Hukuk	152
d. Muhtemel Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	153
2. Transferin Bir Bütün Kabul Edilmesi	165
a. Transferin Bütününün Tek Hukuka Tâbi Kılınması	166
aa. Hukuk Seçimi (Sübjektif Bağlama).....	166
bb. Hukuk Seçiminin Bulunmaması Hâlinde Uygulanacak Hukukun Tespiti (Objektif Bağlama).....	168

b. Göndericinin Ödeme Emri Hariç Transfer İşleminin veya Sadece Bankalararası İşlemlerin Tek Hukuka Tâbi Kılınması	173
c. Muhtemel Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	175
C. Kamu Düzeni Müdahalesi.....	178
1. Genel Esaslar	178
2. Uluslararası Elektronik Fon Transferi Bağlamında Kamu Düzeni Müdahalesi.....	179
D. Doğrudan Uygulanan Kurallar	181
1. Genel Esaslar	181
2. Uluslararası Elektronik Fon Transferini Etkileyen Doğrudan Uygulanan Kural Örnekleri.....	183
a. Ekonomik Yaptırımlar	183
aa. Birleşmiş Milletler Yaptırımları.....	185
bb. Avrupa Birliği Yaptırımları.....	186
cc. Ulusal Kaynaklı Yaptırımlar	188
b. Döviz Kontrol Düzenlemeleri	189
3. Doğrudan Uygulanan Kuralların Hukukî Etkisi.....	191
§2. TÜRK HUKUKU	200
I. YETKİLİ HUKUKUN TAYİNİ.....	200
A. Genel Açıklamalar.....	200
B. Transferin Uluslararası Niteliğinin Tespiti.....	201
1. Yabancı Unsur/Yabancılık Unsuru ve Uluslararası Unsur Anlayışı.....	201
2. Transferin Uluslararası Niteliğinin Tespiti için Tercih Edilen Ölçüt	204
C. Vasıflandırma Sorunu ve Uygulanacak Hukukun Tespitine Etkisi	207
1. Transferin İşlem Bazında Bölünmesi.....	209
a. Hukuk Seçimi (Sübjektif Bağlama)	209
aa. Genel Esaslar.....	209

bb. Transferin Ulusal/Yerel Nitelikli Yurt İçi Halkaları Bakımından Hukuk Seçimi İmkânının Tanınması Sorunu	212
cc. Hukuk Seçimi İmkânının Bankacılık Uygulaması Açısından İşlerliği.....	215
b. Hukuk Seçiminin Bulunmaması Hâlinde Uygulanacak Hukukun Tespiti (Objektif Bağlama)	215
aa. Genel Esaslar	215
bb. En Sıkı İlişkili Hukuk	216
cc. Daha Sıkı İlişkili Hukuk	220
c. Transferin Tüketici İşlemi Olmasının Uygulanacak Hukuk Üzerinde Etkisi	224
2. Transferin Bir Bütün Kabul Edilmesi.....	226
a. Havaleye Uygulanacak Hukuk	227
b. Sözleşmeye Uygulanacak Hukuk	228
D. Uygulanacak Hukukun Kapsamı	230
II. KAMU DÜZENİ MÜDAHALESİ VE DOĞRUDAN UYGULANAN KURALLARIN HUKUKÎ ETKİSİ.....	233
A. Genel Açıklamalar.....	233
B. Kamu Düzeni Müdahalesi.....	233
1. Genel Esaslar	233
2. Uluslararası Elektronik Fon Transferi Bağlamında Kamu Düzeni Müdahalesi.....	235
C. Doğrudan Uygulanan Kurallar	237
1. Genel Esaslar	237
2. Türk Hukukunun Doğrudan Uygulanan Kuralları	238
a. Uluslararası Elektronik Fon Transferini Etkileyen Doğrudan Uygulanan Kural Örnekleri.....	239
b. Türk Hukukunun Doğrudan Uygulanan Kurallarının Hukukî Etkisi	244
3. Yabancı Hukukun Doğrudan Uygulanan Kuralları	246
a. Esasa Uygulanacak Hukukun Doğrudan Uygulanan Kuralları ve Hukukî Etkisi	246

b. Üçüncü Devletin Hukukunun Doğrudan Uygulanan Kuralları ve Hukukî Etkisi	247
SONUÇ	253
EKLER.....	257
Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun	257
Uluslararası Alacak Transferleri Hakkında UNCITRAL Model Kanun (UNCITRAL Model Law on International Credit Transfers)..	279
KAYNAKÇA	297
ABSTRACT.....	341